

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Медіаграмотність: нові технології та інструменти
протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»**

30 жовтня 2025

Національний університет «Одеська юридична академія»

Факультет журналістики

«Медіаграмотність: нові технології та інструменти протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»,

30 жовтня 2025 року)

Одеса 2025

Відповідальний за випуск:

Скалацька Олена Віталіївна

– доктор філософських наук, професор, декан факультету журналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред. В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 79 с.

Матеріали конференції присвячені визначенню перспективних напрямів досліджень медіаграмотності, журналістики й соціальних комунікацій.

Призначається для науковців і викладачів у галузі соціальних комунікацій, а також аспірантів, студентів і широкого кола читачів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2025

Назаренко Оксана

МОВА МЕДІА: ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА МАНІПУЛЯЦІЯ В
СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ 42

Налівайко Андрій

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ЛОГІКИ Й МИСЛЕННЯ..... 46

Новак Вадим

ТЕХНОЛОГІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ВПЛИВ
НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ ТА СУСПІЛЬНІ ПРОЦЕСИ 50

Скалацька Олена

МЕДІАГРАМОТНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ.....

Слободська Лариса

КРИЗА МОВНОЇ ЕТИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ВТОРИННІЙ
ТРАВМАТИЗАЦІЇ В ЕПОХУ «ОДНООСІБНОГО» МЕДІА:
УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ 59

Стекольников-Кукін Андрій

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ПІДВИЩЕННЯ
СТІЙКОСТІ СУСПІЛЬСТВА 64

Тоцький Роман

ДОВІРА ДО МЕДІА В ДОБУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЯК НЕ
ВТРАТИТИ «ЛЮДСЬКИЙ ГОЛОС» 68

Хаміцевич Марія

ВЕРИФІКАЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ В ІНТЕРНЕТ-
ВИДАННІ «МИКВІСТІ»: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФАКТЧЕКІНГУ
..... 72

Чабала Уляна

ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ НАРАТИВІВ (МІЖНАРОДНИЙ
АСПЕКТ): ЯК СПОРТ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У
ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ МЕДІА..... 76

Цибberman Олександра

АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ РОЗВАЖАЛЬНИХ І ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ
ФОРМ У МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ..... 79

Ципердюк Іван

Ципердюк Іван

ДОСВІД УКРАЇНСЬКОЇ РЕДАКЦІЇ «ГОЛОСУ АМЕРИКИ» В ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У публікації показано, як журналісти української редакції «Голосу Америки» в контексті протидії дезінформації аналізують російські спекулятивні відео, що масово розміщуються на різних інтернет-платформах. На прикладі російських дипфейків, спрямованих проти українських біженців, проаналізовано функціонування російської системи з масового продукування дезінформації.

Ключові слова: українська редакція радіо «Голос Америки», дезінформація, російська пропаганда, штучний інтелект, дипфейк.

The publication shows how journalists from the Ukrainian editorial office of Voice of America, in the context of countering disinformation, analyze Russian speculative videos that are widely posted across various online platforms. Based on the examples of Russian deepfakes targeted against Ukrainian refugees, it examines how Russia's mass disinformation-production system operates.

Key words: the Ukrainian editorial office of Voice of America, disinformation, Russian propaganda, artificial intelligence, deepfake.

Через припинення фінансування уряду США в березні 2025 року «Голос Америки» практично припинив роботу, хоча офіційного повідомлення про закриття дотепер не оприлюднено. Попри скорочення штату на 85 %, інтернет-платформи, на яких розповсюджував інформацію «Голос Америки», продовжують, хоч і дуже зрідка, поповнюватися. Незважаючи на проблеми, що зараз їх переживає «Голос Америки», вагомий досвід протидії російській пропаганді та дезінформації, який має телерадіокорпорація, зокрема і в епоху штучного інтелекту, заслуговує на увагу медійників.

Українська редакція «Голосу Америки» уже через кілька місяців з початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну як один із ключових напрямів роботи на своєму сайті виокремила «Боротьбу з дезінформацією». Зважаючи на актуальні виклики сьогодення, а також на

історію діяльності української редакції «Голосу Америки», таке рішення видається цілком закономірним. Адже саме «Голос Америки» був тією радіостанцією, діяльність якої під час «холодної війни» була надзвичайно важливою. Президент США Біл Клінтон назвав його одним із найважливіших засобів, за допомоги яких США виграли війну ідей проти комунізму.

Тому можна з упевненістю констатувати, що українська редакція радіо «Голос Америки» має чималий досвід протистояння радянській, а згодом російській дезінформації та пропаганді.

2025 року журналісти української редакції «Голосу Америки» в контексті протидії російській дезінформації проаналізували спекулятивні відео, які були масово розміщені на різних інтернет-платформах. Провівши детальний аналіз цих матеріалів, вони відзначили, що «штучний інтелект, ймовірно, використовується для створення провокаційних так званих “дипфейків”, націлених на українських біженців» [2]. У матеріалі йдеться про відеосюжет, який подається як телевізійний репортаж, де українська біженка-підліток розповідає про свій досвід навчання в американській державній школі. Однак згодом відеоряд демонструє переповнені шкільні коридори та пачки наркотику крек, а голос за кадром звучить так, начебто українська дівчина називає американські державні школи дуже небезпечними та висловлює образливі, стереотипні твердження про афроамериканців. Журналісти з'ясували, що цей сюжет сфабрикований. Лише його перша частина, де фігурує українська дівчина, учениця в американській школі, є правдивою. Вони встановили, що «зневажливий голос за кадром, ймовірно, був створений за допомогою штучного інтелекту, щоб реалістично скопіювати її голос, що призвело до створення продукту, відомого як “дипфейк”» [2].

Дослідники створення дипфейків ще задовго до масового використання цієї технології з метою дезінформації відзначали: «Підробки можуть мати ще більш далекосяжні наслідки, коли людям вкладають у уста слова, яких вони

ніколи не говорили, але в яких жести, міміка та голос здаються напрочуд справжніми» [1].

Журналісти української редакції «Голосу Америки» зуміли також встановити, що цей матеріал – частина ширшої російської інформаційної операції в мережі під назвою «Матрьошка». Ця операція має на меті дискредитувати українських біженців у США, показати їх жадібними та невдячними.

Друге відео, яке проаналізували журналісти, починається з реальних кадрів новинного сюжету, де українка дякує за допомогу, яку отримали українські біженці в Данії. Однак згодом сюжет змінюється на загальні кадри та очевидний, але дуже професійно виконаний за допомоги штучного інтелекту дипфейк, коли голос жінки починає несподівано нарікати, що українські біженці змушені жити в маленьких квартирах та носити вживаний одяг.

Колишній міністр закордонних справ Д. Кулеба, аналізуючи новий рівень поширення дезінформації, наголошує: «У фейковому світі люди на відео говоритимуть те, чого вони не казали. Фанатична прив'язаність людей до відеоконтенту сприятиме його миттєвому поширенню. Фейки емоційно розхитуватимуть довірливого глядача. Їм протистоятимуть мисливці за фейками» [3, с. 219].

Журналісти української редакції «Голосу Америки» стали одними з «мисливців за фейками» та виявляють їх, аналізують, демонструючи функціонування російської системимасової дезінформації. Практичний досвід української редакції «Голосу Америки» в цьому напрямку заслуговує на ретельне вивчення та увагу з боку медіаспільноти та науковців.

Література

1. Вальорська А. *Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / пер. з нім. В. Олійника. Київ : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.*

2. *Ворожко Т., Купфер М. Російські «дипфейки» з використанням ШІ націлені на українських біженців, зокрема підлітків – розслідування Голосу Америки.* URL: <https://www.holosameryky.com/a/russian-deepfake-videos-target-ukrainian-refugees-including-teen/7950212.html> (дата звернення: 20.10.2025).
3. *Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2019. 384 с.*